

თავი 2

ბილინგვიზმის გაზომვის მიზანი

შესავალი
ბილინგვიზმის გაზომვის მიზანი
ბილინგვალურის შეფასება სკოლაში
შეფასების ლიმიტები
კომუნიკაციური ენის ტესტირება
ენობრივი ტესტირების პოლიტიკური ხედვა
ბილინგვიზმის შეფასების მაგალითები
ენობრივი ფონის სკალა
ენობრივი ბალანსისა და დომინირების გაზომვა
ენობრივი აღწერა
ენობრივი აღწერის ლიმიტები
დასკვნა

თავი 2

ბილინგვიზმის გაზომვა

შესავალი

ბილინგვალების კატეგორიზაციის პრობლემა უფრო აქტუალური ხდება, როცა ვახდებოთ ბილინგვიზმის გაზომვასა და შემდგომ კატეგორიზაციას. ბილინგვიზმი ინდივიდუალური სხვაობების კლასიფიკაცია ბუნებრივი პროცესია, თუმცა, ამავე დროს, გამარტივებული კლასიფიკაცია ჩქმალავს საკითხის კომპლექსურობას. მსგავსებების მიხედვით კლასიფიკაციისას ხშირად იკარგება ინდივიდუალური სხვაობები. ბილინგვალების გაზომვის მცდელობა მსგავსებების და მახასიათებლების იდენტიფიცირებას ემსახურება.

ბილინგვიზმის გაზომვის მიზანი

ბილინგვიზმის გაზომვა შესაძლებელია სხვადასხვა მიზნით განხორციელდეს. ქვემოთ განვიხილავთ ბილინგვალების გაზომვის რამდენიმე მიზანს და ამ მიზნებს შორის არსებულ თანხელობის წერტილებს.

გადანაწილება

ბილინგვალების გაზომვის მაგალითია მოსახლეობის აღწერისას მოთხოვნილი ინფორმაცია ორი ენის გამოყენების უნარის თაობაზე (მაგალითად აშშ, კანადა, ირლანდია, ისრაელი). აღნიშნული მონაცემი მკვლევარს აძლევს ინფორმაციას ბილინგვალების რაოდენობისა და (გადანაწილების) შესახებ კონკრეტულ გეოგრაფიულ არეალში.

მაგალითად ლონდონში ჩატარებულმა 850 000 მოსწავლის კვლევამ დაადგინა 300-ზე მეტ სხვადასხვა ენაზე მოლაპარაკე მოსწავლე სწავლობდა ამ სკოლებში (ბეიკერი და ევერსლი, 2000). ამ მონაცემებზე დაყრდნობით, შესაძლებელია, მაგალითად, გეოგრაფიული რუკის შედგენა ამა თუ იმ ქვეყანაში თუ რეგიონში უმცირესობათა ჯგუფების განსახლებისა და მათი პროპორციების შესახებ (უილიამსი, 2004). მაგალითად, იხილეთ ეთნოლოგიური ვებ-გვერდი: <http://www.ethnologue.com>

სელექცია/შერჩევა

ბილინგვალები შეიძლება გამოვყოთ, როგორ ცალკე ჯგუფი სელექციის მიზნით. მაგალითად, შესაძლებელია, სკოლას სურდეს ბავშვების დაჯგუფება კლასებში ორი ენის ფლობისა და მათი ენობრივი ფონის შესაბამისად. ბილინგვალები შეიძლება შევარჩიოთ სპეციალური საჭიროებების მქონე მოსწავლეების კლასისთვის (იხილეთ მე-15 თავი). ანალოგიურად, სამეცნიერო კვლევის მიზნისთვის შესაძლებელია საჭირო გახდეს კვლევაში მონაწილეთა ორ ან 3 ჯგუფად დაყოფა (მაგალითად, დაბალანსებული ბილინგვალები, ნაწილობრივი ბილინგვალები და მონოლინგვალები).

შემაჯამებელი / საბოლოო შეფასება

შემაჯამებელი შეფასება გამოიყენება სხვადასხვა ტიპის ტესტებით ინდიკირის ენობრივი კომპეტენციის დონის დასადგენად (კითხვა, გრამატიკა, მართლწერა და ა.შ.). აღნიშნული ტესტები გამოიყენება სკოლაში ოთხი ენობრივი უნარის გასაზომად. უმცირესობათა შემთხვევაში იზომება როგორც სახელმწიფო ენაში აგრეთვე უმცირესობათა ენაში ენობრივი კომპეტენციები. ამერიკის შეერთებულ შტატებში ფართოდ გავრცელებულია უმცირესობათა მოსწავლეების ინგლისური ენის კომპეტენციების შემმოწმებელი ტესტები. ენობრივი კომპეტენციების დონის შეჯამება ხდება სემესტრის ან სასწავლო წლის დასრულებისას.

ენის ფლობის ტესტების შედეგად აგრეთვე ხდება პიროვნების მეორე ენის კომპეტენციების ან ზოგადად ენობრივი კომპეტენციების შემოწმება. შესაძლებელია შემოწმდეს ორ ენას შორის შედარებითი დომინანტობა ბილინგვალიში, ისევე, როგორც ორი ენის შერევა ინდიკირის მიერ (ამ პროცესს „ჩარევასაც“ უწოდებენ და დაწვრილებით განხილული იქნება მე-5 და მე-6 თავებში). აღნიშნული ტესტები აგრეთვე ნათელ წარმოდგენას ქმნიან ბილინგვალების იმ მახასიათებლებზე, რითაც ისინი განსხვავდებიან მეორე ენის შემსწავლელებისგან და მხოლოდ მშობლიური ენის განვითარებისკენ მომართული მოსწავლეებისგან. შემაჯამებელი გაზომვის მაგალითები მოყვანილი იქნება ცოტა ქვემოთ, წიგნის ამავე თავში.

მიმდინარე (ფორმატიული) შეფასება

შემაჯამებელი შეფასების გარდა, ძალიან სშირად გამოიყენება მიმდინარე (ფორმატიული) შეფასება, რომელიც ხელს უწყობს უკუკავშირს სწავლების პროცესში და ეხმარება მასწავლებელს თუ სკოლას, შეფასების შესაბამისად გააგრძელოს მოსწავლეებთან მუშაობა. მიმდინარე შეფასება ადგენს იმ სისუსტეებს, რაც მოსწავლეებს გააჩნიათ ენობრივი უნარების თვალსაზრისით და ამის შემდგომ ხდება ადგეკვატური ინტერვენცია, რათა წარმოჩენილი ხარებზები გამოსწორდეს და მოსწავლეს განუვითარდეს შესაბამისი ენობრივი უნარები. შეიძლება ითქვას, რომ შუალედური შეფასება იძლევა პრობლემის დიაგნოზირების საშუალებას და პრობლემის აღმოფხვრისკენ ძალისხმევის მიმართვა ხდება შესაძლებელი. ბილინგვალების შეფასება განხილულია მე-15 თავში.

ბილინგვალების შეფასება სკოლაში

კრიტერიუმებზე დაფუძნებული ენობრივი ტესტები: სასწავლო გეგმის შესაბამისი მიღვომა ენობრივ ტესტებში

ამ ბოლო პერიოდში შეიმჩნევა ნორმაზე დაფუძნებული ტესტებიდან კრიტერიუმებზე დაფუძნებულ ტესტირების სისტემისკენ გადასვლის ტენდენცია, რაც განპირობებულია ენის სწავლების კომუნიკაციური უნარების განვითარების მიღვომის, სასწავლო გეგმის ამოცანებითა და ენის დაუფლების ახალი მიმართულებებით. საინტერესო რა განსხვავება

ნორმაზე დაფუძნებული ტესტირებასა და კრიტერიუმებზე დაფუძნებულ ტესტირებას შორის?

ენის სრულყოფილად ცოდნა იზომება ძირითადად ორი ტიპის ტესტების მეშვეობით. პირველი გახლავთ ნორმაზე დაფუძნებული ტესტები, რომლებსაც შემაჯამებელი / საბოლოო შეფასებისას იყენებენ და მეორე გახლავთ კრიტერიუმზე დაფუძნებული შეფასება, რომელიც მიმდინარე (ფორმატული) ტიპის შეფასებას განეკუთვნება. სტანდარტული, ნორმაზე დაფუძნებული ტესტირების მიზანია, ერთი ინდივიდის მიღწევები შეადაროს სხვა პიროვნების მაჩვენებლებთან. მაგალითად, კითხვის უნარებში ჩატარებული ნორმაზე დაფუძნებული ტესტი შესაძლებლობას აძლევს მასწავლებელს, შეადაროს თავისი მოსწავლის შედეგები ქვეყნის მასშტაბით არსებულ მოსწავლეთა საშუალო მაჩვენებელს.

კრიტერიუმზე დაფუძნებული ტესტირება კი მიზნად არ ისახავს მოსწავლეთა შედეგების ურთიერთშედარებას. მისი მიზანია, მოსწავლის უნარები შეაფასოს სხვადასხვა თვალსაზრისით, დაწესებულ სტანდარტთან მიმართებით. პარალელის გავლება შეიძლება მანქანის ტარების გამოცდასთან. გამოცდაზე მოწმდება, თუ რამდენად ახერხებს პიროვნება უკუსვლით კუთხეში შესვლას, აღმართზე მანქანის დაძრას, ზიგზაგურ მოხვევას. მართვის მოწმობის აღებას შეძლებ, თუ კველა ამ უნარს ფლობ, რაც მანქანის მართვისთვისაა საჭირო, ხოლო ამას როგორ აკეთებ სხვა მძღოლებთან შედარებით – სულაც არ არის მნიშვნელოვანი. ინდივიდის მიერ უნარის ფლობა არის კრიტერიუმი გამოცდის ჩასაბარებლად და არა მიმართება სხვა ინდივიდებთან.

რა თქმა უნდა, მანქანის მართვისათვის კრიტერიუმების დაწესება გაცილებით მარტივია, ვიდრე ენის ფლობის კრიტერიუმების განსაზღვრა და მანქანის ანალოგია არააღეკვატურია. განხილული ენობრივი უნარების გარდა, არსებობს ენის ძალიან ბევრი ხარისხობრივი ასპექტი, რომელთა შეფასება ტესტირების გზით, ფაქტობრივად, შეუძლებელია (მაგალითად, ემოციური, ენის პოეტური ფუნქცია და ა.შ.).

ბილინგვალების შემთხვევაში, კრიტერიუმზე დაფუძნებულ ტესტირებას აქვს უპირატესობა ნორმაზე დაფუძნებულ ტესტირებასთან მიმართებით, რადგან ის არ იყენებს შედარების პრინციპს. ნორმაზე დაფუძნებული ტესტირებისას შესაძლებელია ბილინგვალის შედარება მოხდეს მონოლინგვალთან. ამ შემთხვევაში ნორმად განისაზღვრება მშობლიურ ენაზე მოსაუბრე, რაც, არაერთი მეცნიერის აზრით, უსამართლო და არავალიდურია (ფრედერიქსონი და კლინე, 1996, კუკი, 2002, გროსიენი 1985, 1994).

კრიტერიუმზე დაფუძნებული ტესტირებისას კი მოწმდება მოსწავლის უნარები დაწესებულ სტანდარტთან მიმართებით და, შესაბამისად, თითქოს გამოირიცხება უსამართლო შედარება ბილინგვალსა და მონოლინგვალს შორის, თუმცა, პრაქტიკულად, კრიტერიუმზე დაფუძნებული ტესტების შედეგების გამოყენებაც შეიძლება მოხდეს შედარებისთვის (მაგალითად, მშობლიურ ენაზე მოსაუბრე, არაერთი მეცნიერის აზრით, უსამართლო და არავალიდურია (ფრედერიქსონი და კლინე, 1996, კუკი, 2002, გროსიენი 1985, 1994)).

- ენობრივი უნარ-ჩვევები მოიცავს საკმაოდ სპეციფიკურ, ნათელ და მკაფიოდ განმარტებულ კომპონენტებს. ენობრივი უნარ-ჩვევის მაგალითია ხელნაწერი.
- ენობრივი კომპეტენცია საკმაოდ ზოგადი და ფართო ტერმინია, რომელიც გამოიყენება ენის შინაგანი და მენტალური გამოხატულების აღსაწერად.
- ენობრივი პერფორმანსი წარმოადგენს ენობრივი კომპეტენციის გარეგნულ გამოხატულებას.
- ენობრივი უნარი და ენის მაღალკვალიფიციური ფლობა იხმარება როგორც ზოგადი „ქოლგა“ ტერმინები და შესაბამისად ძალიან ხშირად მათი მნიშვნელობა ბუნდოვანია. ზოგიერთი თვლის, რომ ენობრივი უნარი გახდავთ ზოგადი ტერმინი, რომელიც ადნიშნავს ენის საბოლოოდ წარმატებულად დაუყვლებას. ზოგიერთი კი მიიჩნევს, რომ ენობრივი უნარი არის შედეგი (თუმცა არა ისეთი სპეციფიკური როგორც ენობრივი უნარ-ჩვევა), რომელიც მიუთითებს ენის ფლობის კონკრეტულ დონეს. ანალოგიურად ენის მაღალკვალიფიციურად ფლობა ზოგჯერ გამოიყენება, როგორც ენობრივი კომპეტენციის სინონიმი (მაგალითად, ელისი, 1985), თუმცა ზოგი აგტორი და მკვლევარი ენის მაღალკვალიფიციურად ფლობას განმარტავს, როგორც ენის ცოდნის ტესტირების შედეგად დადგენილ გაზომვად და სპეციფიკურ შედეგს. თუმცა, უნდა აღვნიშნოთ, რომ ენობრივი უნარი, ისევე, როგორც ენის ფლობა, მკვეთრად განსხვავდება ენობრივი მიღწევებისგან.
- ენობრივი მიღწევები გამოიყენება ფორმალური სწავლებისას მიღწეული შედეგის აღსანიშნავად, ხოლო ენის მაღალკვალიფიციურად ფლობა თუ ენობრივი უნარი მიიღწევა როგორც ფორმალური, ასევე არაფორმალური სწავლების შედეგად.

კრიტერიუმზე დაფუძნებული ტესტირება შეაღედურ შეფასებას განეკუთვნება და მისი ერთ-ერთი უპირატესობაც ეს გახდავთ. ის არის საუკეთესო ინსტრუმენტი იმის გამოსავლენად, თუ ენობრივი უნარების რა მიმართულებით აქვს მოსწავლეს გარკვეული პრობლემები და მასწავლებელს ეძლევა საშუალება, მოახდინოს რეაგირება ამ პრობლემების გამოსასწორებლად. კრიტერიუმზე დაფუძნებული ტესტირების ერთ-ერთი მაგალითი მოყვანილია ჰარისის მიერ (1984, მაგალითები შეგიძლიათ აგრეთვე იხილოთ ჰარისისა და მურტას 1999 წლის სახელმძღვანელოში). ჰარისის მიერ მოყვანილი ტესტის მიზანია ირლანდიურ ენაში მოსმენისა და ლაპარაკის უნარების შემოწმება. აღნიშნული ტესტით მეოთხეკლასელები შემოწმდნენ. ტესტი მოიცავდა 140 შეკითხვას. ტესტი მიზნად ისახავდა სასწავლო გეგმით დასახული ამოცანების მიღწევების შეფასებას; თითოეული ამოცანის შესაფასებლად კითხვების რაოდენობა მერყეობდა 3-დან (სინტაქსისითვის) 25-დან (ლაპარაკის ზოგადი უნარის შესამოწმებლად).

მოსმენის ამოცანები	ლაპარაკის ამოცანები
1. კლერადობის განსხვავება	1. წარმოთქმა
2. სმენითი ლექსიკა	2. სასაუბრო ლექსიკა
3. ზოგადი საუბარი	3. ზეპირი უნარების მაღალ დონეზე ფლობა
4. ზმის მორფოლოგიის გააზრება	4. ზმების მორფოლოგიის კონტროლი
5. თანდებულის მორფოლოგიის გააზრება	5. თანდებულის მორფოლოგიის კონტროლი
6. მსაზღვრელ-მსაზღვრულის მორფოლოგიის გააზრება	6. მსაზღვრელ-საზღვრულის მორფოლოგიის კონტროლი
7. არსებითი სახელის მორფოლოგიის გააზრება	7. არსებითი სახელის მორფოლოგიის კონტროლი;
8. განცხადებების სინტაქსის გააზრება	8. განცხადებების სინტაქსის კონტროლი
9. შეკითხვების სინტაქსის გააზრება	9. შეკითხვების სინტაქსის კონტროლი

ჰარისის ტესტით მოწმდება ფონოლოგია (წარმოთქმა), მორფოლოგია (სიტყვათა ფუნქციები), სინტაქსი (გრამატიკული სტრუქტურები) და ლექსიკა (სიტყვათა მარაგი). ჰარისის ტესტის საპირისპირო ინსტრუმენტს წარმოადგენს ევროპის საბჭოს მიერ 2001 წელს შემუშავებული ენის ფლობის შეფასების ზოგადევროპული ჩარჩო, რომლის მიზანია დაადგინოს ინდივიდის მიერ ამა თუ იმ ენაზე კომუნიკაციისა და ამა თუ იმ ენის გამოყენების საკითხები. ზოგადევროპული ჩარჩო იძლევა ბაზისს, რათა შესაძლებელი იყოს საერთო სილაბუსების, სასწავლო გეგმების, სახელმძღვანელოების და ტესტების შემუშავება ევროპის მასშტაბით (ევროპის საბჭო, 2001, გვ. 1.) ჩარჩო განსაზღვრავს ენის დაუფლების პროგრესს ყველასათვის, განურჩევლად ასაკის, ენისა და რეგიონალური მდებარეობისა. ჩარჩოს პირველი დონე გულისხმობს უმარტივესი ფორმით კომუნიკაციისა და ინფორმაციის გაცვლის საბაზისო უნარის ქონას.

პირველი დონის უნარის შეფასებისთვის გამოიყენება მარტივი დავალებები (მაგალითად, შეკითხვები რესტორნის მენიუს შესახებ). ამ ტიპის დავალებების შეფასება მნიშვნელოვანია, რადგან კლასში ჩატარებული ტესტირებისგან განსხვავებით, სადაც მოწმდება, თუ რა არ იცის მოსწავლემ, ეს დავალებები ამოწმებს, თუ რა იცის ენის შემსწავლელმა. კომუნიკაციური უნარი, ცოდნა და გაგება არის მთავარი ფაქტორი და არა ნიშნები და პროცენტები. კომპეტენციაა ხაზგასმული და არა შეცდომები და ნაკლოვანებები. ასეთი ტიპის დავალებები მოსწავლეს აფასებს ენობრივი კომპეტენციების განვითარების თვალსაზრისით და არა სხვა მოსწავლის შედეგებთან მიმართებით. ეს დავალებებიც ფორმატიული ხასიათისაა და საშუალებას აძლევს მასწავლებელს, სასწავლო პროცესი დაგეგმოს მოსწავლის ინდივიდუალური საჭიროებიდან გამომდინარე.

კრიტერიუმზე დაფუძნებული შეფასება გვაძლევს პირდაპირ უცუკავშირს შემდეგ საკითხებზე (ბეიკერი, 1995):

- სწავლების პროცესის შესახებ (სასწავლო გეგმის იმ კომპონენტების იდენტიფიცირება ხდება, რომლებიც არ იქნა ათვისებული მოსწავლის მიერ);
- საშუალებას აძლევს მასწავლებელს, ინფორმაცია მიაწოდოს და განიხილოს მოსწავლის მიღწევები მშობელთან;
- გამოკვეთს მოსწავლეებს, რომელთაც ესაჭიროებათ განსაკუთრებული დახმარება და თუ რა ტიპის დახმარება შეიძლება გაეწიოთ მათ სწავლების პროცესში;
- გამოკვეთს იმ მოსწავლეებს, რომლებიც დაჩქარებულია სწავლობენ; განსაზღვრავს გარკვეულ სტანდარტს კლასში, რაზე დაფუძნებითაც შესაძლებელი ხდება საგნობრივი სასწავლო გეგმის შექმნა.

ამერიკის შეერთებულ შტატებში ტესტირება, როგორც ერთადერთი კრიტერიუმი, უკვე ძალიან იშვიათად გვხდება (კარასქვილო და როდრიგესი, 2002) და შეფასება ხდება მრავალ კრიტერიუმზე დაფუძნებით. გამოიყენება არა მხოლოდ შეფასების სტრუქტურირებული მიდგომა (მაგალითად, ტესტები, საკონტროლო ფურცლები) არამედ მოსწავლის პორტფოლიო (დავალებები, ჟურნალები) და მასწავლებლის სასწავლო პროცესში მოსწავლეზე დაკვირვება.

ენის ფლობის თვითშეფასების სკალა

მოსწავლეებმა შეიძლება შეაფასონ საკუთარი სუსტი და ძლიერი მხარეები ენის ფლობის თვალსაზრისით. ქვემოთ მოყვანილია მაგალითი, რომელიც წარმოდგენას შეგვიქმნის მოსწავლეების მიერ ენის ფლობის თვითშეფასების შესახებ:

შეგიძლია გაგება:
ინგლისურად? ესპანურად?
დიას - სრულყოფილად
დიას - საქმაოდ კარგად
დიას - ცოტა
დიას - სულ ცოტა
არა - ჯერ არა

შეგიძლია ლაპარაკი:
ინგლისურად? ესპანურად?
დიას - სრულყოფილად
დიას - საქმაოდ კარგად
დიას - ცოტა
დიას - სულ ცოტა
არა - ჯერ არა

შეგიძლია გაგება:
ინგლისურად? ესპანურად?
დიას - სრულყოფილად
დიას - საქმაოდ კარგად
დიას - ცოტა
დიას - სულ ცოტა
არა - ჯერ არა

შეგიძლია ლაპარაკი:
ინგლისურად? ესპანურად?
დიას - სრულყოფილად
დიას - საქმაოდ კარგად
დიას - ცოტა
დიას - სულ ცოტა
არა - ჯერ არა

შეფასების ლიმიტები

თვითშეფასების სკალის გამოყენებით ხდება ორ სხვადასხვა ენაში ოთხი ენობრივი კომპეტენციის დადგენა. თუმცა, გრადაციის დიაპაზონი თითოეულ უნარზე პასუხებში არის საკმაოდ დიდი. გარდა ამისა, თვითშეფასების სკალას გააჩნია სხვა ლიმიტებიც. გთავაზობთ თვითშეფასების სკალის აღნიშნული ლიმიტების ჩამონათვალს და მოკლე აღწერას:

- (1) **ბუნდოვანება** - სიტყვები „გაგება“, „ლაპარაკი“, „წერა“ და „ქითხვა“ მოიცავს ენის ფლობის სხვადასხვა დონეს დაწყებული მინიმალური ენობრივი კომპეტენციით, დამთავრებული ბლუმფილდის (1933) მიერ სახელდებული მაქსიმალური მშობლიური ენის დონეზე არსებული ენობრივი კომპეტენციით;
- (2) **კონტექსტი** - შეიძლება ბილინგვალს ჰქონდეს განვითარებული მოსმენის უნარი კონკრეტული სიტუაციისთვის (მაგალითად, მაღაზიაში ვაჭრობისას), მაგრამ აბსოლუტურად ვერაფერს იგებდეს აკადემიური ლექციის მოსმენისას; ან კითხულობდეს გაზეთს, მაგრამ არ შეეძლოს სახელმძღვანელოს წაკითხვა. ენის ფლობა და გამოყენება განსხვავებულია სხვადასხვა კონტექსტსა და სიტუაციაში. შესაბამისად, ენის ფლობის დონე განსხვავებულია სხვადასხვა სიტუაციაში.
- (3) **სუბიექტურობა / სოციალური მისწრაფება** - უნდა აღინიშნოს, რომ საკუთარ თავზე ენის ფლობის შეფასება არის სუბიექტური და პასუხი შესაძლებელია ზოგჯერ იყოს გაზვიადებული და ზოგჯერ – პირიქით. შესაძლებელია პიროვნებამ მიუთითოს, რომ ის სრულყოფილად ფლობს ენას, მიუხედავად იმისა, რომ ეს არ შეესაბამება რეალობას. აღნიშნული შესაძლებელია გამოწვეული იყოს თვითრწმენის გაზრდისათვის, სოციალური სტატუსისთვის და იდენტობის ხაზგასმისთვის. ამასთანავე, ინდივიდი შეიძლება კარგად ფლობდეს ენას, თუმცა მისი პასუხი უარყოფითი იყოს. ამის მიზეზი შეიძლება იყოს დაბალი პრესტიჟი. მსგავს შემთხვევებს ხშირად აქვს ადგილი, როცა უმცირესობათა სკოლებში მშობლიური ენის ჩანაცვლება ხდება მეორე ენით (იხილეთ მე-4 თავი). ამ შემთხვევაში ენის ფლობის შესახებ შეკითხვა შეიძლება აღქმული იყოს, როგორც პოლიტიკური რეფერენდუმის ან განწყობისა და დამოკიდებულების განსასაზღვრი შეკითხვა და პასუხიც არა ენის რეალურად ფლობის, არამედ მითითებული კონტექსტიდან გამომდინარე გაიცეს.
- (4) **დამთმობი პასუხი** - რესპონდენტებში არის ტენდენცია, რომ კითხვაზე გასცენ პოზიტიური და არა ნეგატიური პასუხი, მაგალითად „დიახ“, „ვეთანხმები“, „მომწონს“.
- (5) **საკუთარი თავის ცოდნა** - თვითშეფასების სკალის შევსება მოითხოვს საკუთარი თავის და ენობრივი შესაძლებლობების კარგად ცოდნას. ინდივიდი შეიძლება თავს კომპენეტურად მიიჩნევდეს ამა თუ იმ ენაში საკუთარ მეზობელთან შედარებით, თუმცა, ამავე დროს, მისი ენობრივი კომპეტენცია იყოს ძალიან დაბალი ამავე თემის სხვა წარმომადგენელთან შედარებით.

შესაბამისად, ასაკი, მდებარეობა და გარემოც განაპირობებს ინდივიდის შეფასებას, რომელიც შეიძლება არ იყოს ადეკვატური ადამიანთა ფართო წარმომადგენლობასთან მიმართებით.

- (6) **ათვლის წერტილი** - ათვლის წერტილად მონოლინგვალების გამოყენების საფრთხე მნიშვნელოვანი ლიმიტია. ეს საკითხი განხილული იყო პირველ თავში;
- (7) **ტესტის აურა** - ენის კომპეტენციის გაზომვის გადაყვანა სამეცნიერო ჭრილში არის კიდევ ერთი საფრთხე, რადგან ენობრივი კომპეტენციების შეფასება „ბუნებრივ“ გარემოში (ჩაწერა, საუბარი) გაცილებით უფრო აღეკვატური შეფასების საშუალებას იძლევა, ვიდრე საგანმანათლებლო და ფსიქოლოგიური მიმართულებებით ჩამოყალიბებული გაზომვის მექანიზმები;
- (8) **ენობრივი განზომილებების ვიწრო ჭრილში წარმოჩენა** - ენის შეფასებისას ხელშესახები და კონკრეტული შედეგის მოლოდინია (ისევე, როგორც სიმაღლის ან სიგრძის გაზომვისას), რადგან ენობრივი ტესტები მოიცავს სპეციფიკურად ოთხ უნარში შესამოწმებელ კითხვებს. ოთხი ენობრივი უნარი ენის ფლობის ვიწრო ხედვასა და საკმაოდ საკამათო საკითხს წარმოადგენს;
- (9) **ცვლილებისადმი არასენიტიურობა** - ტესტების შედეგები არ არის სენსიტიური ინდივიდის ცვლილებებისადმი. ტესტის შედეგები არაადეკვატურია, მაგალითად, ერთი წლის შემდეგ, იმავე ინდივიდთან მიმართებაში;
- (10) **იარლიფის მიწებება** - ტესტირების შედეგად, არსებობს საფრთხე, მოსწავლეს მიეწებოს ჩამორჩენილის ან პირიქით – წარჩინებულის იარლიფი და გააჩინოს შესაბამისი მოლოდინებიც სამომავლოდ, რაც მოსწავლეებში საკმაოდ უარყოფითი შედეგების მომტანია.

კომუნიკაციური ენის ტესტირება

ბილინგვალების ენობრივი კომპეტენციის შესაფასებლად მხოლოდ ტესტირება ენობრივ უნარებში არ მოგვცემს სანდო სურათს (მაკკინი და პრისტლი, 2004). აკადემიური ენის შესამოწმებლად გამოიყენება დახურული ტესტების, კითხვის უნარის, მართლწერის ტესტები და კარნახი. თუმცა, ენობრივი კომპეტენციის გასარკვევად, ენობრივი უნარების შემოწმება იგივეა, რაც მიქელანჯელოს შემოქმედება მხოლოდ მის ნახატებში არსებული ფერთა გამით რომ შევაფასოთ.

ტესტირების პარალელურად, ინტერვიურების და თხრობის მეთოდი გამოიყენება ლაპარაკის კომპეტენციის შესამოწმებლად (მაკკინი და პრისტლი, 2004). ტესტირების კიდევ ერთი უკიდერესი ალტერნატივაა ბილინგვალების ორივე ენაში შემოწმება **რეალურ საკომუნიკაციო სიტუაციებში**. ბილინგვალების შეფასება სხვადასხვა საყოფაცხოვრებო კითარებაში (მაღაზიაში, სახლში, სამსახურში დასვენების და განტვირთვის დროს) თითქოს იდეალური გამოსავალია ბილინგვალის ორ ენაში კომპეტენციის დასადგენად. თუმცა, ეს მიღვომაც საკმაოდ რთული განსახორციელებელია, რადგან მოითხოვს დიდ დროს და, გარდა ამისა, მნიშვნელოვანია, რომ რეალურ საყოფაცხოვრებო სიტუაციებში

მკვლევარის უოფნა ცვლის სიტუაციას ინდივიდის პრივატულობის თვალსაზრისით და შესაძლებელია, ვერ მოგვცეს რეალური სურათი.

ბილინგვალების მხოლოდ ტესტირებისა და აკადემიური კუთხით შეფასება არასწორია, რადგან სასწავლო პროცესი წარმოადგენს მხოლოდ ერთ კონტექსტს და სხვა კონტექსტში ინდივიდის ენობრივი კომპეტენცია არ მჯდავნდება. რეალისტური და წარმომადგენლობითი მონაცემების მისაღებად მნიშვნელოვანია კლასის გარეთ არსებული საყოფაცხოვრებო კონტექსტი ინდივიდის ენობრივი კომპეტენციის შემოწმებაც.

კომუნიკაციური კომპეტენციის დადგენა არის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ასპექტი ენობრივი ტესტირებისთვის და ტესტირების შედგენის თანამედროვე მიდგომები სწორედ ამ მიმართულებით ვითარდება.

აღნიშნული მიმართულების ტესტირების იდეალური ვარიანტი წარმოდგენილია სტეანის მიერ (1988, გვ. 25):

რეალური კომუნიკაცია ინტერაქციაზეა დაფუძნებული, რომელშიც ერთზე მეტი ინდივიდი მონაწილეობს, მისი წინასწარ განვითარება შეუძლებელია და, შესაბამისად, შემოქმედებითი პროცესია; კომუნიკაცია არის როგორც ლინგვისტური, ასევე სოციოპულტურული კონტექსტი, როცა კომუნიკაციის მონაწილეებს აქვთ მიზანი, რასაც ენის გამოყენებით უნდა მიაღწიონ, მაგალითად, დაარწმუნონ ან მოატყუონ ვინმფ; ამის მისაღწევად იყენებს ბუნებრივ სტიმულებს და არა ხელოვნურს და შექმნილს, დაფუძნებულს რეალურ ფსიქოლოგიურ მდგომარეობაზე; სახეზეა დროითი ფაქტორის ზეწოლა და შედეგი ფასდება იმის მიხედვით, რამდენად იქნა მიღწეული კომუნიკაციის მიზანი.

სტეანის მიერ დასახული მიზნის განხორციელება ტესტირების შედეგად პრაქტიკულად შეუძლებელია. შესაბამისად, ზოგიერთი მიიჩნევს, რომ ენობრივი კომპეტენციის შესამოწმებლად ტესტირების გამოყენება მიზანშეუწონელია, თუმცა მეორე ნაწილი მიიჩნევს, რომ ტესტირება მაინც გვაძლევს ყველაზე მეტად მიახლოებულ შედეგს რეალურ სიტუაციასთან. შესაბამისად, მიიჩნევენ, რომ ტესტირება მაინც უნდა გამოვიყენოთ, თუმცა ვალიაროთ, რომ ის ამოწმებს მხოლოდ ენის ფლობის მცირე ნაწილს და ვერ აფასებს სრულყოფილად ინდივიდის ენობრივ კომპეტენციებს.

სტეანის მიერ აღწერილი სიტუაციის შეფასებისას ყველაზე უფრო მიახლოებული შედეგის მისაღებად ეფექტური გზაა ზეპირი ინტერვიუ. გთავაზობთ ზეპირი ინტერვიუს ერთ-ერთ მაგალითი:

ინგლისური ენის ტესტირების საერთაშორისო სისტემა

ინგლისური ენის ტესტირების საერთაშორისო სისტემა არის ინგლისური ენის ფლობის განმსაზღვრული ტესტი მათვის, ვისთვისაც ინგლისური არ არის მშობლიური ენა. არსებობს წერის, კითხვის, მოსმენისა და ლაპარაკის შემმოწმებელი ტესტები. აღნიშნული ტესტის შედეგებს იყენებენ აკსტრალიის, ბრიტანეთის, კანადის, ახალი ზელანდიის და ამერიკის უნივერსიტეტები იმ სტუდენტთა მიღებისას, რომელთათვისაც ინგლისური ენა მშობლიური ენა არ არის. მაგალითად, ბრიტანეთის ზოგადი მედიცინის საბჭო მოითხოვს ინგლისური ენის ტესტირების საერთაშორისო სისტემის მიხედვით მინიმუმ 7.0-ის შედეგს თითოეულ უნარში. სწორედ ამ შედეგის მქონე ინდივიდებს ენიჭებათ უფლება,

ისწავლონ ბრიტანეთის სამედიცინო უმაღლეს სასწავლებელში.

ტესტირება მოიცავს 11-14 წუთიან ინტერვიუს, რათა შემოწმდეს ლაპარაკის უნარი. კითხვები შექმნას, ისეთ თემებს, როგორიცაა, საცხოვრებელი ადგილი, ტანსაცმელი, მოგზაურობა, ოჯახი, თავისუფალი დრო და მაღაზიებში სიარული. მაგალითად, საყიდლებზე სიარულის თემის ფარგლებში, შემდეგი შეკითხვები შეიძლება იქნეს დასმული:

- გიყვარს საყიდლებზე სიარული? რატომ გიყვარს ან რატომ არ გიყვარს?
- რა სახის ნივთების ყიდვა გიყვარს?
- როდის დადის საყიდლებზე ხალხი შენს ქვეყანაში?
- რა უპირატესობები ან მინუსები აქვს დიდ მაღაზიებს?

კანდიდატების შეფასება ხდება 1-9 მდე სკალიოთ და მოიცავს შემდეგ დესკრიპტორებს: ენის მაღალკვალიფიციური ფლობა, ლექსიკური მარაგი, გრამატიკული კონსტრუქციების ზუსტად გამოყენების უნარი, წარმოთქმის უნარი. ქვემოთ წარმოგიდგენთ ინგლისური ენის ტესტირების საერთაშორისო სისტემაში არსებულ 1-9 მდე ენობრივი დონის მახასიათებლებს:

მეცნიერებულ დონე - ენის უმაღლეს / საუკეთესო დონეზე მცოდნე

აქვს ენის სრულყოფილად, ზუსტად და შესაბამისად გამოყენების უნარი, გაგების უნარი არის სრულყოფილი;

მერვე დონე - ენის ძალიან კარგ დონეზე მცოდნე

აქვს ენის სრულყოფილად გამოყენების უნარი მცირედი უზუსტობებითა და შეუსაბამობებით. გაგება შესაძლებელია გაუჭირდეს მისთვის უცხო კონტექსტში, შეუძლია რთული ენით გამართულ კამათში აქტიური მონაწილეობა და ოპონენტებთან გამკლავება;

მეშვიდე დონე - ენის კარგ დონეზე მცოდნე

აქვს ენის სრულყოფილად გამოყენების უნარი მცირედი უზუსტობებით, შეუსაბამობებითა და გაუგებრობებით ზოგიერთ სიტუაციაში. ზოგადად აქვს რთული ენით გამართულ კამათში მონაწილეობის და აზრის დასაბუთების გაგების უნარი.

მეექვსე დონე - ენის კომპეტენტურად მცოდნე

ზოგადად აქვს ენის გამოყენების უნარი ზოგიერთი უზუსტობის, შეუსაბამობისა და გაუგებრობის მიუხედავად. შეუძლია გაიგოს და გამოიყენოს რთული ენობრივი კონსტრუქციები განსაკუთრებით ნაცნობ სიტუაციებში;

მეხუთე დონე - ენის ზომიერად მცოდნე

ენას ფლობს ნაწილობრივ, იყენებს საერთო მნიშვნელობის ფრაზებს უმეტეს სიტუაციაში და, შესაბამისად, უშვებს ბევრ შეცდომას. საკუთარ სფეროში შეძლებს საბაზისო კომუნიკაციას;

მეოთხე დონე - ენის შეზღუდულად მცოდნე

ძირითადი ენობრივი კომპეტენცია შემოვარგლულია ნაცნობი

სიტუაციებით, ხშირად აქვს გაგებისა და გამოხატვის პრობლემა, ვერ იყენებს რთულ ენას;

მესამე დონე - ენის ძალიან შეზღუდულად მცოდნე

ძალიან ნაცნობ სიტუაციებში იყენებს და იგებს მხოლოდ ზოგად ფრაზებს; ხშირია წყვეტები კომუნიკაციის პროცესში;

მეორე დონე - ენის პერიოდულობით მცოდნე

ვერ ახერხებს რეალურ კომუნიკაციას, იყენებს მხოლოდ იზოლირებულ სიტყვებს ან მოკლე ფორმულირებებს ნაცნობ სიტუაციებში; ძალიან უჭირს ინგლისური ლაპარაკისა გაგება და ინგლისურად წერა.

პირველი დონე - ენის არმცოდნე

ფაქტობრივად არ აქვს ენის გამოყენების უნარი, გარდა რამდენიმე იზოლირებული სიტუაციას.

ინგლისური ენის ტესტირების საერთაშორისო სისტემის შესახებ ინფორმაცია შეგიძლიათ იხილოთ შემდეგ ვებ-გვერდზე: <http://www.ielts.org>

ადსანიშნავია, რომ ვერც აღნიშნული გასაუბრების მექანიზმით დგინდება პირვენების ენობრივი კომპეტენცია. ხელოვნურ გარემოში ჩატარებული ინტერვიუ ასახავს კი რეალურ სურათს? ამ საკითხთან დაკავშირებით არაერთი კითხვა ჩნდება, თუმცა არჩევანი არც ისე ფართოა და ქადალდითა და პასტით ჩატარებულ ტესტირებასა და ამგვარი ინტერვიუს შორის მერყეობს.

ენობრივი ტესტირების პოლიტიკური ხედვა

ენობრივი ტესტირება არ გახდავთ ნეიტრალური პროცესი. ტესტირება არის მექანიზმი სასწავლო გეგმის განხორციელების გასაკონტროლებლად და, შესაბამისად, ხშირად სწავლება ხდება მხოლოდ ტესტისთვის. ენობრივი ტესტების მიღმა ხშირად არის გარკვეული მოტივები, იდეოლოგიური ფუნქციები და პოლიტიკური საკითხებიც კი. ენობრივი ტესტირება ხშირად ენობრივი პოლიტიკის განხორციელების ინსტრუმენტს წარმოადგენს (შოამი, 2001).

ენობრივი ტესტირება შეხებაშია სოციალურ, პოლიტიკურ, საგანმანთლებლო და იდეოლოგიურ საკითხებთან, რაც განსაზღვრავს მოსწავლეთა და მასწავლებელთა ცხოვრებას. შესაბამისად, ენობრივი ტესტები არის სხვადასხვა იდეოლოგიურ მიმდინარეობებს შორის არსებული კულტურული, საგანმანათლებლო და პოლიტიკური დებატების ნაწილი. შეასაბამისად, ლანა შოამს (1997, 2001) შემოაქვს ტერმინი „ენის კრიტიკული ტესტირება“ და მიიჩნევს, რომ ტესტის ჩამბარებლები არიან პოლიტიკური პროცესის სუბიექტები. ამის ნათელი მაგალითია ამერიკის შეერთებულ შტატებში არსებული შეფასების სისტემა (იხილეთ მეცხრე თავი).

„ენის კრიტიკული ტესტირების“ მიღვომაშ წამოწია ძალიან მნიშვნელოვანი საკითხები, ისეთები, როგორიცაა: ვის დია თუ ფარულ ინტერესებს შეიძლება ემსახურებოდეს ტესტირების შედეგები? საჭიროა

ტესტირების შედეგები იმისთვის, რომ შემოწმდეს სასწავლო გეგმით დასახული ამოცანების მიღწევის საკითხი, თუ რაიმე სხვა ფარული მიზნები და მანიპულაციებიცა? ტესტირების შედეგები აბსოლუტური და საბოლოოა თუ შესაძლებელია მათი ინტერპრეტირება. ენის კრიტიკული ტესტირების მიღვომაში გააფართოვა კვლევების მიმართულებები და ამ საკითხის განხილვას შესძინა სოციალური და პოლიტიკური დატვირთვაც.

ტესტირება გახდა ინსტრუმენტი, რათა, ობიექტურის სახელით, შეიქმნას და გაძლიერდეს ახალი ძალები, რომლებიც განსაზღვრავენ საზოგადოებრივ ცოდნას, რომელიც ეფუძნება ტესტირების შედეგების გავლენის მქონე მოსახლეობის შიშა და ნდობას. ტესტირება გახდა ინსტრუმენტი გარკვეული ჯგუფების ძალაუფლების გასაძლიერებლად, რაც ეხმარებათ მათ, გაშიფრონ და დისტანცირება მოახდინონ იმათი, ვისაც არ გააჩნია მათ მიერვე აქტუალიზებული და განსაზღვრული ცოდნა. შესაბამისად, ტესტირება, რომელიც შემოღებულია, როგორც დემოკრატიული პროცესი, იქცა ავტორიტარულ და ცენტრალიზებულ მექანიზმად, რომლითაც მანიპულირებს „რამდენიმე პირი“. ეს გადაჭარბებული ძალაუფლება განპირობებულია თანამედროვე საზოგადოებაში არსებული, ტესტირებასთან დაკავშირებული სიმბოლიზმითაც, რომელიც გულისხმობს, რომ ტესტირება არის ხარისხის, სტანდარტების, მიღწევებისა და მაღალი დონის სიმბოლო (შოამი, 2001, გვ. 159).

ბილინგვიზმის შეფასების მაგალითები

ბილინგვალების გასაზომი უამრავი ინსტრუმენტი არსებობს და ყველას განხილვა შეუძლებელია, ამიტომ გთავაზობთ რამდენიმე მაგალითს, რომელთა მეშვეობითაც შესაძლებელია მნიშვნელოვანი საკითხების გააზრება.

ენობრივი ფონის სკალა

ენობრივი ფონის ან ფუნქციური ბილინგვიზმის სკალა წარმოადგენს თვით-შეფასების ინსტრუმენტს და აფასებს ორი ენის ფაქტობრივ გამოყენებას და არა მათი ფლობის უნარს.

ქვემოთ გთავაზობთ სკოლის მოსწავლეთა ენობრივი ფონის (ბექვრაუნდის) სკალის მაგალითს (ბეიკერის 1992 წლის გამოცემაში წარმოდგენილი სკალის ადაპტირებული ვერსია).

ქვემოთ წარმოდგენილია შეკითხვები იმ ენის შესახებ, რომლითაც ელაპარაკებით სხვა ადამიანებს ან სხვა ადამიანები გელაპარაკებიან თქვენ. გთხოვთ უპასუხოთ რაც შეიძლება გულწრფელად. მცდარი და სწორი პასუხი არ არსებობს, დატოვეთ უჯრა ცარიელი, თუ შეკითხვა არ არის შესაბამისი თქვენთვის.

რა ენაზე ელაპარაკებით თქვენ ამ ადამიანებს? აირჩიეთ ერთ-ერთი პასუხი.

	ყოველთვის ესპანურად	ესპანურად უფრო ხშირად, ვიდრე ინგლისურად	ესპანურად და ინგლისურად თანაბრად	ინგლისურად უფრო ხშირად, ვიდრე ესპანურად	ყოველ თვის ინგლის ურად

მამას					
დედას					
და-ძმას					
მეგობრებს კლასში					
მეგობრებს სათამაშო მოედანზე					
მასწავლებლებს					
მეზობლებს					
ბებია-ბაბუას					
სხვა ნათესავებს					
სკოლის გარეთ მეგობრებს					

რა ენაზე გელაპარაკებიან თქვენ ეს ადამიანები? აირჩიეთ ერთ-ერთი პასუხი.

	ყოველთვის ესპანურად	ესპანურად უფრო ხშირად, ვიდრე ინგლისურად	ესპანურა დ და ინგლისუ რად თანაბრად	ინგლისურად უფრო ხშირად, ვიდრე ესპანურად	ყოველთვ ის ინგლისუ რად
მამა					
დედა					
და-ძმა					
მეგობრები კლასში					
მეგობრები სათამაშო მოედანზე					
მასწავლებლები					
მეზობლები					
ბებია-ბაბუა					
სხვა ნათესავები					
სკოლის გარეთ მეგობრები					

ამ სიტუაციებში რომელ ენას იყენებთ?

	ყოველთვ ის ესპანურს	ესპანურს უფრო ხშირად, ვიდრე ინგლისუ რს	ესპანურს და ინგლისურს თანაბრად	ინგლისურს უფრო ხშირად, ვიდრე ესპანურს	ყოველთვის ინგლისურს
ტალენტორის / ვიდეოს ყურებისას					
რელიგიური ცერემონიის და / ან რიტუალის დროს					
გაზეთის / ქომიქსის გაცნობისას					
ჩანაწერების, კომპაქტ-დისკის / კასეტების მოსმენისას					

რადიოს მოსმენისას				
მადაზიაში გაჭრობისას				
სპორტის რომელიმე სახეობის თამაშისას				
ტალაზონის წიგნების კითხვისას				
ფულის შოვნისას				
კლუბებში / საზოგადოებრივ თაფშეების ადგილებში				
გარობისა და დასვენებისას/ სხვა ღონისძიებებში მონაწილეობისას				

აღნიშნულ სკალას აქვს ლიმიტები. იგი არ მოიცავს შესაძლო მოსაუბრეთა ვრცელ წრეს და აგრეთვე სასაუბრო სიტუაციებისა და კონტექსტის ამომტურავ შესაძლებლობას. მაგალითად, ლაპარაკი ბიძასთან ან ბიცოდასთან, დისკოთეკაზე, კორესპონდენციის გაზავნისას, ორგანიზაციებში, საზოგადოებაში, დასვენებისას, მოგზაურობისას – არ არის შესული ჩამონათვალში. გარდა ამისა, სკალას ახასიათებს ენის გამოყენების ინტენსივობის თვალსაზრისით სერიოზული ლიმიტები, რაც საკმაოდ დიდ ცდომილებამდე მიგვიყვანს. აღნიშნული პრობლემა ილუსტრირებულია ბეიკერისა და ჰინდეს მიერ (1984, გვ. 46);

პიროვნება, რომელიც აღნიშნავს, რომ ლაპარაკობს უელსურად მამასთან (რომელიც ძირითადად ზღვაოსნობაშია), ბებია-ბაბუასთან (რომლებსაც ნახულობს წელიწადში ერთხელ), მეგობრებთან (თუმცა იზოლაციისკენ არის მიღრეკილი), კითხულობს უელსურად წიგნებს და გაზეთებს (მხოლოდ ხანდახან), ესწრება უელსურ საეკლესიო ცერემონიალებს (მხოლოდ ქორწილებს და გასვენებებს) და, ამავე დროს, ატარებს დროის უმეტეს ნაწილს ინგლისურად მოლაპარაკე დედასთან, დააგროვებს ძალიან მაღალ ქულებს ამ სკალის მიხედვით უელსური ენის გამოყენების თვალსაზრისით.

აღნიშნული მაგალითი მიუთითებს, რომ კითხვა „ვისთან ლაპარაკობ“ არ არის მნიშვნელოვანი, უფრო მნიშვნელოვანია, სკალა მოიცავდეს ისეთ შეკითხებს, როგორიცაა „რა ინტენსივობით“, „სად და ვისთან“ ლაპარაკობ. უფრო ვრცლად ენობრივი ფონისა და ფუნქციური ბილინგვიზმის პრობლემების შესახებ განხილვა შეგიძლიათ იხილოთ ბეიკერისა და ჰინდეს (1984), აგრეთვე ბეიკერის (1985) სახელმძღვანელოებში.

ქვემოთ მოყვანილია იმ კონტექსტის კონკრეტული მაგალითები, რომლებიც უნდა გავითვალისწინოთ ენის გამოყენების საყოველთაო გამოკითხვის ან უბრალოდ გამოკითხვების ჩატარების პროცესში (აღნიშნული კონტექსტის მაგალითები მოყვანილია ევროკომისიის 1996 წლის მასალებიდან):

- ენის გეოგრაფიულ არეალში გავრცელება, ამ ენით მოსარგებლეთა რაოდენობა და სიმჭიდროვე;
- ენის იურიდიული სტატუსი, ენის გამოყენება ადმინისტრაციულ ორგანოებში, ადგილობრივი და ცენტრალური ხელისუფლების ზეგავლენა ამ ენაზე;
- ბოლო პერიოდის მიგრაციული მოვლენები, რომლებმაც გავლენა მოახდინეს ენაზე;
- ენის გამოყენება მშობლებსა და შვილებს, აგრეთვე ბავშვებს შორის; ენის გამოყენება ადრე და აქამად ოჯახის შექმნისას;
- ენის გამოყენება დაწყებით და საშუალო სკოლაში, პროფესიულ, უმაღლეს და ზრდასრულთა განათლებაში; ენის შემსწავლელი კურსები;
- ენობრივი ჯგუფების წიგნიერება და ორმაგი წიგნიერება;
- ენობრივ ჯგუფში უმუშევრობის მაჩვენებელი; ენობრივ ჯგუფში არსებული სამუშაოს ტიპები (სოციალ-ეკონომიკური სტატუსი);
- ენობრივი აქტიურობა, განსაკუთრებით – ახალგაზრდებში;
- ენობრივი ჯგუფის კულტურული სიცოცხლისუნარიანობა; ინსტიტუტები, რომლებიც ფუნქციონირებენ ენისა და კულტურის მხარდასაჭერად;
- ამ და აგრეთვე სხვა ენებზე მოლაპარაკეთა დამოკიდებულება ამ ენის მიმართ; ოპტიმიზმი და პესიმიზმი, რომელიც ახლავს ენას.

ენობრივი ბადანებისა და დომინირების გაზომვა

სხვადასხვა ტესტის მეშვეობით დგინდება ბილინგვალებში ორ ენას შორის არსებული ბალანსი და რომელიმე ენის დომინირების საკითხები. აღნიშნული ტესტირების შედეგები გამოიყენება როგორც მკვლევართა მიერ, აგრეთვე მნიშვნელოვანია ამერიკის საგანმანათლებლო სისტემისთვისაც, რადგანაც სწავლების ენა უმცირესობათა ბავშვებისთვის ხშირად დომინანტი ენაა, შესაბამისად, დომინანტი ენის გაზომვის მექანიზმები ძალიან მნიშვნელოვანია. ეს შესაძლებელია გაკეთდეს ინგლისური და ქართველი ენის ფლობის ტესტის მეშვეობით. ქვემოთ გთავაზობთ ფსიქომეტრული ტესტის 5 მაგალითს:

- სიტყვის ასოციაციის დავალებაზე რეაგირების სისწრაფე - ამ დავალების მიზანია დაადგინოს, თუ რომელ ენაზე უფრო სწრაფად ახდენს რეაგირებას ინდივიდი, ანუ თუ დავალებაა სიტყვა „სახლი“, გაიზომება სახლთან დაკავშირებულ ასოციაციას რომელ ენაზე უფრო სწრაფად წარმოადგენს. თუმცა მნიშვნელოვანია ერთი დეტალი, ენის დომინირება არ ნიშნავს ენობრივ კომპეტენციას. ანუ სიტყვის ასოციაცია შესაძლებელია ერთ ენაზე უფრო სწრაფად მოახდინოს ინდივიდმა, თუმცა ენობრივი კომპეტენცია ორივე ენაში მაღალი ან პირიქით – დაბალი ჰქონდეს. ამასთანავე, ზოგიერთ კულტურაში სიზუსტე არის უფრო დირექტული ვიდრე სისწრაფე და, შესაბამისად, აღნიშნული ტესტის გამოყენება შეიძლება კულტურულად მიკერძოებული აღმოჩნდეს;
- სიტყვის ასოციაციის დავალებაზე რეაგირების რაოდენობა - ამ შემთხვევაში იზომება, თუ ბილინგვალი რომელ ენაზე რამდენ

ასოციაციას წარმოადგენს ერთი წუთის განმავლობაში, ერთ კონკრეტულ სიტყვაზე. (მაგალითად სიტყვა „ფერი“). დაახლოებით თანაბარი სიტყვების რაოდენობა მიუთითებს, რომ არსებობს ბალანსი ამ ორ ენას შორის.

- **სიტყვების ამოცნობა ორივე ენაზე** - გაურკვეველი სიტყვიდან ხდება ორივე ენაზე სიტყვების შედგენა. ასოები გაურკვეველ სიტყვაში თანაბრად უნდა იყოს წარმოდგენილი ორივე ენიდან. ამ დავალების განხორციელება არც ისე ადვილია, რადგან დამოკიდებულია ორი ენის ანბანის მსგავსებაზე;
- **წასაკითხად საჭირო დრო** - წარმოდგენილია სიტყვების ჯგუფი ორივე ენაზე და იზომება, რომელ ენაზე უფრო სწრაფად წაიკითხავს ტექსტს.
- **შერევის რაოდენობა** - აღნიშნავს ერთი ენიდან მეორე ენაზე გადასცლის ინტენსივობას, ან ერთი ენიდან მეორე ენაზე სიტყვების გამოყენებას აზრის ჩამოსაყალიბებლად.

აღნიშნული ტესტირების მთავარი პრობლემაა, რომ ის ასახავს მხოლოდ ენის ფლობის წარმოდგენით ნაწილს და არა სრულად ენობრივ უნარს და ენის გამოყენებას. ამა თუ იმ ენის დომინირება განსხვავებული იქნება დროსა და სივრცეში. შესაძლებელია, ორი ენის თანაბრად ფლობის შემთხვევაში, ერთ-ერთი ენა მაინც დომინანტური იყოს. ენის პროცესის სისწრაფე იძლევა სურათს უფრო მეტად ენათა შორის არსებული ბალანსის შესახებ და არა რომელიმე ენის დომინირების შესახებ და აღსანიშნავია, რომ ეს ბალანსიც იცვლება სხვადასხვა სოციოკულტურულ კონტექსტში და დროთა განმავლობაში (ვალდესი და ფიგურია, 1994).

ენობრივი აღწერა

1846 წელს ბელგიაში ჩატარებული აღწერა იყო პირველი აღწერა, რომელიც მოიცავდა ენობრივ შეკითხვებს. შემდგომ სხვა ქვეყნების აღწერებშიც გაჩნდა ენობრივი შეკითხვები, კერძოდ, შვეიცარიაში 1850 , ირლანდიაში 1851, უნგრეთში 1857, იტალიაში 1861, კანადაში 1871, ავსტრიასა და ფინეთში 1880, შოტლანდიაში 1881, ამერიკის შეერთებული შტატებში 1890, უელსში 1891 და რუსეთში 1897 წელს (გლიასენი, 1996). ვენესუელამ, ბოლივიამ და ავსტრალიამ უფრო გვიან ჩართეს ენობრივი შეკითხვები აღწერაში. მთავრობები ფიქრობენ, რომ აღნიშნული აღწერებით იღებენ მეტ-ნაკლებად ზუსტ სურათს ქვეყნის ტერიტორიაზე, ამა თუ იმ რეგიონსა თუ თემში ამა თუ იმ ენაზე მოლაპარაკე მოსახლეობის შესახებ.

ენები ამერიკის შეერთებულ შტატების აღწერებში

ამერიკის შეერთებულ შტატებში საყოველთაო აღწერა ინსტიტუციონალიზებული იყო პოლიტიკური სისტემის შექმნის საწყის ეტაპზევე, რადგან წარმომადგენელთა პალატაში ადგილების რაოდენობა დამოკიდებულია მოსახლეობის რაოდენობაზე. აღწერა ტარდება 10 წელიწადში ერთხელ, 1790 წლიდან მოყოლებული. 1790 წლის აღწერას

თომას ჯევერსონი ხელმძღვანელობდა და რასის შესახებ შეკითხვა შევიდა აღწერაში. სახლში სალაპარაკო ენის შესახებ შეკითხვა გაჩნდა 1890 წლის აღწერისას. აღწერის შედეგებს არა მხოლოდ ინფორმაციის, არამედ პოლიტიკის დაგეგმვის მიზანიც აქვს (მაგალითად, 1910 წლის ამერიკის აღწერამ განაპირობა ამერიკანიზაციის კამპანიის დაწყება).

ქვემოთ მოვიყვანთ 1910 და 2000 წლების აღწერებში ენობრივ საკითხებზე ფორმულირებულ შეკითხვებს, რომლებშიც ნათლად ჩანს, რომ აღწერა ვერ გვაძლევს ზუსტ ინფორმაციას ენის გამოყენების შესახებ და აგრეთვე გარკვეულწილად გამოხატავს ხელისუფლების დამოკიდებულებებს უმცირესობათა ენებთან მიმართებით.

1910 წლის აღწერა ამერიკის შეერთებულ შტატებში

აღწერისას ინტერვიურებს მიეცათ ინსტრუქცია, ამ ინსტრუქციასაც გთავაზობთ ამონარიდის სახით და ვფიქრობთ, კარგად ასახავს იმდროინდელ ეპოქას:

127. მშობლიური ენის შესახებ შეკითხვა არ უნდა დაუსვათ ამერიკაში დაბადებულებს.
133. 17. შეგიძლია თუ არა ინგლისურად ლაპარაკი; უარყოფითი პასუხის შემთხვევაში დაასახელებინეთ ენა, რომელზეც ლაპარაკობს. ეს შეკითხვა ეხება ყველას 10 წლის ასაკიდან. თუ ლაპარაკობენ ინგლისურად, დაწერონ ინგლისური (მითითებულ ფორმაში), თუ ვერ ლაპარაკობენ ინგლისურად, მხოლოდ ამ შემთხვევაში დაწერონ ის ენა, რომელზეც საუბრობენ, მაგალითად, ფრანგული, გერმანული, იტალიური).

მიაქციეთ კურადღება:

- მშობლიური ენის შესახებ შეკითხვა არ დაუსვეს ამერიკის შეერთებულ შტატებში დაბადებულებს, ეს მიუთითებს იმ ფაქტზე, რომ ითვლებოდა: ვინც ამერიკაში დაიბადა, ის საუბრობდა ინგლისურად და უმცირესობათა ენის შენარჩუნების ან ბილინგვიზმის განვითარების საკითხები საერთოდ არ განიხილებოდა;
- ენობრივი კომპატენცია სხვა ენაში იგნორირებულია იმ შემთხვევაში, თუ პიროვნება ფლობს ინგლისურ ენას;
- უმცირესობათა მშობლიური ენის საკითხი გათვალისწინებულია, თუ პიროვნება ვერ ფლობს ინგლისურ ენას;
- 10 წლამდე ინდივიდების ენობრივი საკითხები არ არის გამოკვლეული.

2000 წლის აღწერა ამერიკის შეერთებულ შტატებში

2000 წელს აღწერა ჩატარდა მთელი ამერიკის შეერთებული შტატების მასშტაბით. აღწერა დაიწყო 2000 წლის იანვარში. აღწერისას გამოიყენებოდა როგორც ვიზიტები ყველაზე უფრო მივარდნილ ადგილებში, აგრეთვე საფოსტო მომსახურებაც. აღწერის ფარგლებში შემუშავდა 2000 კითხვარი 6 ენაზე (ინგლისური, ჩინური, ესპანური, ვიეტნამური, კორეული და ტაგალოგური ენები). დამსმარე გზამპვლევები გაპეთდა ინგლისურის გარდა კიდევ 49 ენაზე. ორი ტიპის კითხვარი გამოიყენეს, მცირე და დიდი მოცულობის მცირე მოცულობის კითხვარი

დაეგზაგნა ყველა ოჯახს და კითხვარი ითხოვდა ინფორმაციას სქესის, ასაკის, რასის, დათინომაშერიკული წარმომავლობის და სახლის საკუთრების შესახებ. ხოლო ვრცელი კითხვარი დაეგზაგნათ ყოველ მეექვსე ოჯახს ამერიკის შეერთებულ შტატებში. ვრცელი კითხვარი ითხოვდა ინფორმაციას წარმომავლობის, მიგრაციის, შემოსავლისა და განათლების შესახებ. კითხვარი მოიცავდა შეკითხვას სახლში ხმარებადი ენების შესახებ, კერძოდ წარმოდგენილი იქნ მეთერთმეტე შეპითხვა შემდეგი ფორმულირებით:

შეპითხვა 11

ა) ლაპარაკობთ ინგლისურის გარდა სხვა ენაზე სახლში? –

- კი
- არა

(არა-ს შემთხვევაში გადადით მე-12 შეკითხვაზე)

ბ) რომელია ეს ენა?

(მაგალითად, კორეკული, იტალიური, ესპანური, ვიეტნამური);

გ) რამდენად კარგად ფლობთ ინგლისურს? –

- ძალიან კარგად
- კარგად
- არც ისე კარგად
- ვერ ვლაპარაკობ

აღნიშნული შეკითხვა უფრო ყოვლისმომცველია, ვიდრე 1910 წლის აღწერისას დასმული შეკითხვა, ის, ერთი მხრივ, ეკითხება სახლში გამოყენებული ენების შესახებ და, მეორე მხრივ, ინგლისური ენის ფლობის დონის გარკვევას ცდილობს.

2000 წლის აღწერაში აჩვენა, რომ პროცენტულად გაიზარდა 5 წლის ასაგს ზევით მოსახლეობის რაოდენობა, ვინც სახლში არ საუბრობს ინგლისურ ენაზე.			
წელი	სხვა ენაზე მოსაუბრეთა რაოდენობა	მოსახლეობის საერთო რაოდენობასთან შეფარდება	
1980	23,1 მილიონი	11,0%	
1990	31,8 მილიონი	13,8%	
2000	46,9 მილიონი	17,9%	

2000 წლის აღწერისას იმ რესპონდენტთაგან, ვინც უპასუხა, რომ სახლში არ საუბრობს ინგლისურად – 59,9% საუბრობს ესპანურად, 21,3% – სხვა ინდოევროპულ ენებზე, 14,8 % საუბრობს აზიურ და წყნარი ოკეანის ენებზე, დანარჩენი 4,0% კი – ყველა სხვა ენაზე. არიზონას, კალიფორნიის, ტეხასის, ნიუ-ჯერსის, ნიუ-იორკის, ჰავაის და ნიუ-ჰეიკოს შტატებში მოსახლეობის 25%-ზე მეტი არ საუბრობს სახლში ინგლისურად. 2000 წლის აღწერის მიხედვით, ამერიკის შეერთებულ შტატებში გამოვლინდა 322 სხვადასხვა ენაზე მოსაუბრე. ყველაზე უფრო ხშირად ხმარებადი შემდეგი 10 ენა დაფიქსირდა: ინგლისური (215,4 მილიონი), ესპანური (28,1 მილიონი), ფრანგული (1,6 მილიონი), კანგონური (1,5 მილიონი), გერმანული (1,4 მილიონი), ტაგალოგური (1,2 მილიონი), ვიეტნამური (1 მილიონი), იტალიური (1 მილიონი), კორეკული, 0,9 მილიონი),

და რუსული (0,7 მილიონი). ადგილობრივი ძირძველი ენებიდან ნავაპოს ენაზე საუბრობს 178, 015 ადამიანი, პენსილვანიურ პოლანდიურზე - 83, 720 და იუპიკურზე 16,910 მოსახლე.

დამატებითი ინფორმაციისთვის შეგიძლიათ ისარგებლოთ შემდეგი ვებ-გვერდებით:

<http://www.census.gov/>; <http://www.usefoundation.org/foundation/research/lia/>

ამერიკის ენების ინტერაქტიული რუკა შეგიძლიათ იხილოთ შემდეგ ვებ-გვერდზე: <http://www.mla.org/census.main>

ენობრივი აღწერის ლიმიტები

მიუხედავად ენობრივი აღწერის ჩატარების უკვე არსებული გამოცდილებისა, მას აქვს ლიმიტები:

- აღწერაში დასმული შეკითხვა სახლში გამოყენებადი, მშობლიური თუ პირველი ენის შესახებ ხშირად ბუნდოვანია. მაგალითად, 2001 წლის კანადის აღწერაში იყო შეკითხვა, თუ რამდენად კარგად ფლობდა პიროვნება ინგლისურს ან ფრანგულს, რათა წარემართა საუბარი. აღნიშნული შეკითხვა არის ძალიან ბუნდოვანი. ფორმულირების – „რამდენად კარგად ფლობ“ – ინტერპრეტირება სხვადასხვა ადამიანის მიერ სხვადასხვანაირად ხდება. ენის ფლობის თვითშეფასება განსხვავებულია ინდივიდებს შორის, ამასთანავე, შესაძლებელია, ინდივიდმა საუბარი შეძლოს მაღაზიაში, მაგრამ ვერ შეძლოს საკლასო ოთახში, ანუ ენობრივი აღწერისას ენობრივი უნარები და ენის გამოყენების საკითხი ხშირად გამიჯნული არ არის (ამ საკითხზე იხილეთ პირველი თავი). შესაბამისად, შეკითხვა – „საუბრობ ინგლისურად?“ არ აკონკრეტებს, რა იგულისხმება: უნარი, რომ ისაუბრო, თუ ამ ენის გამოყენება. მაგალითად, არიან ინდივიდები, რომლებიც ფლობენ ენას, მაგრამ არ საუბრობენ ამ ენაზე, ან პირიქით: ვერ ფლობენ სათანადოდ ენას, მაგრამ უწევთ ამ ენის გამოყენება.
- ენობრივი აღწერის კითხვები არ მოიცავს შეკითხვებს ოთხი ენობრივი უნარის შესახებ, შესაბამისად, შეიძლება შეფასდეს ზეპირმეტყველება და არა წიგნიერება.
- ენობრივი აღწერისას შეკითხვები იშვიათად ეხება ენის გამოყენებას სხვადასხვა კონტექსტსა და სიტუაციაში. შესაბამისად, შეიძლება მოხდეს პასუხების არასწორი განზოგადება;
- აღწერის მონაცემები შესაძლებელია მალე გახდეს გამოუყენებელი მიგრაციული პროცესების, ომის, მაღალი შობადობის თუ სხვა სოციალური მოვლენის გამო, რაც მალე ცვლის ენობრივ მდგომარეობას;
- ენობრივი აღწერის შეკითხვა შეიძლება გახდეს პოლიტიკური დებატების მაპროვოცირებელი. მაგალითად, ბელგიის 1846

წლის აღწერისას ენობრივი შეკითხვა შემოიფარგლებოდა იმის გარკვევით თუ რომელ ენაზე საუბრობდა ძირითადად რესპონძენტი. შემდგომში გაჩნდა შეკითხვები ბელგიის სახელმწიფო ენების ფლობის თაობაზე. შესაბამისად, სახელმწიფო და არასახელმწიფო (ავტოქტონური) ენების აღრევამ გამოიწვია მწვავე პოლიტიკური დებატები. გადაწყვეტილება იქნა მიღებული, რომ ბელგიის აღწერისას 14 წლის ასაკს ზევით მოქალაქეებმა უნდა შეავსონ და ხელი მოაწერონ სპეციალურ ენობრივ კითხვარს, რამაც აგრეთვე წარმოშვა დაპირისპირება. ეს ყველაფერი საბოლოო ჯამში დამთავრდა ბელგიის პარლამენტის 1961 წლის გადაწყვეტილებით, რომ ენობრივი აღწერები არ იძლევა რელევანტურ სურათს და, შესაბამისად, არ უნდა იქცეს პოლიტიკური დისკუსიის საგნად.

- ყველა აღწერა არ მოიცავს შეკითხვას ენის შესახებ და შემოიფარგლება მხოლოდ ეთნიკური ჯგუფისადმი კუთვნილებით. ხშირად ეთნიკური კუთვნილება და ენობრივი მონაცემები ერთმანეთს არ ემთხვევა. ენობრივი შეკითხვა არ იყო, მაგალითად, დასმული ინგლისის 2001 წლის აღწერისას (<http://www.statistics.gov.uk/>).
- ენობრივი აღწერის შეკითხვა რესპონძენტმა შეიძლება აღიქვას, როგორც მისი იდენტობის დამდგენი შეკითხვა. მაგალითად, ირლანდიაში, ირლანდიურის არმცოდნებ შეიძლება ჩათვალოს, რომ ენობრივი შეკითხვა გამოხატავს მის დამოკიდებულებას და პოზიტიური დამოკიდებულების წარმოსაჩენად მიუთითოს, რომ ფლობს ირლანდიურ ენას და ამით საქუთარი პოზიტიური დამოკიდებულება გამოხატოს ამ ენისადმი და თვითიდენტიფიცირება ირლანდიულებთან ამით მოახდინოს. ამასთანავე, შესაძლებელია საპირისპირო სცენარიც განვითარდეს, ინდივიდმა, რომელიც მიიჩნევს, რომ ენა, რომელზეც ის საუბრობს, დაბალი პრესტიჟის მატარებელია, დამალოს ამ ენაზე საუბარი. შესაბამისად, აღწერის ენობრივ შეკითხვაზე პასუხი შეიძლება ასახავდეს უფრო „სოციალურ მიმზიდველობას“ და არა რეალურ ენობრივ სურათს;
- მიუხედავად იმისა, რომ ყველა აღწერას აქვთ ინკლუზიურობის პრეტენზია, ის მაინც ვერ მოიცავს მოსახლეობის სრულ რაოდენობას. ინდივიდების ნაწილი არ პასუხობს წერილით გაგზავნილ კითხვარს, ან სატელეფონო ზარს ან სულაც უარს ეუბნება კითხვარის შევსებაზე მასთან მისულ შესაბამისი სამსახურის თანამშრომელს. ამასთანავე, სხვადასხვა ადამიანთან დაკავშირებაც ხშირად შეუძლებელია. მნიშვნელოვანია, რომ არალეგალურად მიგრირებული და უსახლკარო მოსახლეობაც არ არის დაფიქსირებული ენობრივ აღწერებში.

დასკვნა

როგორც მხოლოდ კატეგორიზაცია ვერ ასახავს ბილინგვიზმის სრულ სურათს, ისე ბილინგვიზმის გაზომვისა და შეფასების მცდელობაც წარუმატებელია სრული სურათის წარმოსაჩენად; როგორც სტატისტიკური მონაცემები ვერ ასახავს ფეხბურთისა და ყინულის ჰოკეის მრავალფეროვნებასა და სილამაზეს, ასევე, ტესტირება ვერ ზომავს სრულყოფილად ბილინგვიზმს.

ენობრივი კომპეტენციის გასაზომად ტესტირების მეთოდები გამოიყენება, რომელიც ორი ტიპისაა: **კრიტერიუმზე** და **ნორმაზე დაფუძნებული**. ამ თავში ყურადღება გამახვილდა კრიტერიუმზე დაფუძნებული ტესტირების მეთოდზე, რომელიც გამოიყენება როგორც პირველი, აგრეთვე მეორე ენის კომპეტენციების განსასაზღვრად, რომელიც ეფუძნება თეორიულ პრინციპებს და პირდაპირ კავშირშია სწავლასა და სწავლებასთან.

თავში განხილული ძირითადი საკითხები:

- ბილინგვალებს აფასებენ როგორც ენის ფლობის, აგრეთვე ენის გამოყენების თვალსაზრისით. ენის შეფასების და გაზომვის მაგალითებია საყოველთაო აღწერა, მოსწავლეების გადარჩევა სხვადასხვა კლასში ენობრივი უნარების შესაბამისად, ენობრივი კომპეტენციების შემოწმება მეორე ენის სწავლის შემდგომ და ა.შ.;
- ენობრივი ფონის სპალა ზომავს ინდივიდის მიერ ენის გამოყენებას სხვადასხვა სიტუაციაში და სხვადასხვა ინდივიდებთან ურთიერთობებში;
- ენობრივი ბალანსისა და დომინირების გაზომვით ვლინდება ბილინგვალის მიერ ორი ენის გამოყენების და ამ ენების ურთიერთმიმართების საკითხები;
- კომუნიკაციური ენობრივი ტესტი აფასებს რეალურ სიტუაციებში ენის გამოყენების უნარს;
- **ნორმაზე დაფუძნებული ტესტირების** მიზანია ერთი ინდივიდის მიღწევები შეადაროს სხვა პირვნების მაჩვენებლებთან. კრიტერიუმზე დაფუძნებული ტესტირება კი მიზნად არ ისახავს მოსწავლეთა შედეგების შედარებას, მისი მიზანია, მოსწავლის უნარები შეაფასოს სხვადასხვა მიმართულებით დაწესებულ სტანდარტთან მიმართებაში.
- ენის **კრიტიკული ტესტირების** მიღვომამ გააფართოვა კვლევების მიმართულებები და ამ საკითხის განხილვას შესძინა სოციალური და პოლიტიკური დატვირთვა;
- ენობრივი შეკითხვები გამოიყენება საყოველთაო აღწერის პროცესში ბევრ ქვეყანაში, რათა დადგინდეს სხვადასხვა ენაზე მოსაუბრე მოსახლეობის მდგომარეობა. ამ აღწერებს გააჩნია ლიმიტები და პრობლემები, მასში გამოყენებული ბუნდოვანი ტერმინების, კითხების ვალიდურობისა და პასუხების სანდოობის გამო.

რეპორტის დამატებითი საკითხები ლიტერატურა

- CIAPHAM, C. and CORSON, D. (eds), 1997, *Language Testing and Assessment*. Volume 7 of the *Encyclopedia of Language and Education*. Dordrecht; Kluwer.
- HORNBERGER, N. and CORSON, D (eds), 1997, Research Methods in Language and Education. Volume 8 of the *Encyclopedia of Language and Education*. Dordrecht; Kluwer.
- SHOHAMY, E, 2001, *The Power of Tests: A Critical Perspective on the Uses and Consequences of Language Tests*. London, Longman.
- VALDÉS, G. and FIGUEROA, R.A., 1994, *Bilingualism and Testing: A Special Case of Bias*. Norwood, NJ: Ablex.

სასწავლო პრიცენტი:

- (1) თქვენთვის ყველაზე მოსახერხებელ სკოლაში ნახეთ, რა ტიპის ტესტებს იყენებენ ენობრივი მიღწევების შესაფასებლად. ეს, შესაძლებელია, იყოს მოსმენის, კითხვის, წერის, ლაპარაკის ან ენის განვითარების შემმოწმებელი ტესტები. გაარკვიეთ აღნიშნული ტესტები კრიტერიუმზე თუ ნორმაზე დაფუძნებული ტესტებია. რა მიზნით გამოიყენება ეს ტესტები? რამდენად სამართლიანია ამ ტესტების გამოყენება ბილინგვალ მოსწავლეებთან მიმართებით;
- (2) გამოიყენეთ ენობრივი ფონის სკალა ან საკუთარ თავზე, ან ნებისმიერ ნაცნობზე (შეგიძლიათ შეცვალოთ სკალა და რელევანტური გახადოთ თქვენი კონტექსტისთვის). შეგიძლიათ სკალა გამოიყენოთ მოსწავლეთა ჯგუფთან და დაადგინოთ ენის ღომინირებისა და დაბალანსების საკითხები მოსწავლეთა ამ ჯგუფთან მიმართებით;
- (3) ბიბლიოორეგის ან ინტერნეტის საშუალებით მოიძიეთ რომელიმე ქვეყნის საყოველთაო აღწერა (მაგალითად, აშშ, კანადა, აღმოსავლეთ აფრიკა, უელსი, ირლანდია, შოტლანდია, აგსტრალია, ინდოეთი, ბოლივია, ვენესუელა, კავკასიური რეგიონი). ნახეთ ამ აღწერებში დასმული ენობრივი შეკითხვები, რა პრობლემებია ამ შეკითხვებში? კიდევ რა ლიმიტები აღმოაჩინეთ ამ აღწერებში?;
- (4) მსოფლიო ქსელის, ბიბლიოორეგის ან სკოლის საშუალებით გამოიკვლიეთ ერთი ან მეტი ტესტი, დაადგინეთ მისი სუსტი და ძლიერი მხარეები (მაგალითად, TOEFL, PPVT, WAIS დექსიკის ქვეტესტი, მაკარტურის კომუნიკაციის განვითარების ტესტი, ბილინგვალის სინგაქსის შემმოწმებელი ტესტი, SPEAK და ა.შ.).